

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Aperio Společnost pro
zdravé rodičovství

A

Potřebnost edukace rodičů při rozvodu/rozchodu

**Policy paper
2023**

My, níže podepsaní odborníci zabývající se řešením situací spojených s rozpadem rodiny, předkládáme společně tuto výzvu, jejímž účelem je upozornit na potřebu edukace rodičů v (po)rozvodové/(po)rozchodové situaci. Jedná se o efektivní nástroj významně přispívající k dalšímu fungování rodiny a ke snížení negativního dopadu rozpadu rodiny na děti i rodiče.

Edukaci rodičů chápeme jako **proces provázení krizovou životní situací a formu podpůrné služby pro rodiče.**

Jde o **psycho-sociálně-právní poradenství a podporu** poskytované rodičům za účelem:

- získání relevantních informací,
- zorientování se v situaci a získání perspektivy do budoucna,
- vymezení pravidel porozvodového/porozchodového rodičovství vyplývajících z potřeb dětí v této životní situaci,
- zvýšení rodičovských kompetencí souvisejících s rozpadem rodiny.

Edukace umožňuje rodičům činit aktuálně i do budoucna informovaná rozhodnutí, týkající se (po)rozvodového/(po)rozchodového rodičovství v souladu se zákonem stanovenou rodičovskou odpovědností a s ohledem na potřeby a prožívání jejich dětí.

Edukace rodičů je v různých podobách poskytována v ČR již několik let, většinou v souvislosti se zaváděním interdisciplinární spolupráce nebo ve snaze najít efektivní řešení rodičovských sporů. V praxi **napomáhá předcházet některým negativním socioekonomickým dopadům nevyřešených rodičovských sporů v rámci celé společnosti:**

- zvýšené riziko chudoby u sólo rodičů,
- přetíženost sólo rodičů,
- neplacení výživného,
- zhoršené vyhlídky na dosažení vyššího vzdělání u dětí,
- nižší sociální kapitál,
- zvýšené riziko zneužívání návykových látek a jiného rizikového chování (děti i dospělí),
- potenciální zdravotní a psychické problémy¹.

---

1) Robert Koch institut, Kinder- und Jugendgesundheitssurvey (KiGGS), 2011

Praxe ukazuje, že poskytování edukace vede ke zkrácení délky opatrovnického řízení a celkově ke snížení počtu rodičů, kteří se v dané věci obrací na soud, což vede ke snížení celkových nákladů státu spojených s opatrovnickou justicí.

Edukace rodičů v (po)rozvodové/(po)rozchodové situaci by měla být **státem garantovanou podporou občanů v jedné z nejčastějších krizových životních situací v našem typu kultury². Zaručení její dostupnosti, stabilního financování** a zajištění požadované úrovně kvality by mělo patřit k prioritám agendy vlády **posilující občanskou odpovědnost a podporující rodičovství.**

Ke zvážení je zavedení povinného absolvování Základní edukace rodičů (viz Příloha č. 2) v samotném začátku opatrovnického řízení.

Za účelem garantování kvality a jednotného přístupu k rodičům v rámci edukace přikládáme základní **vymezení evidence-based principů** (viz Příloha č. 1) formulovaných českými odborníky z oblasti práva, sociální práce a psychologie, ze kterých by měla edukace vycházet. Dalšími přílohami jsou **rámcová vymezení obsahu a rozsahu edukace rodičů** ve vztahu k žádoucími **formám** tohoto druhu **poradenství a podpory.**

Zároveň někteří z nás mohou a chtějí nabídnout **aktivní součinnost** při formování **systemového zavedení edukace rodičů v (po)rozvodové/(po)rozchodové situaci jako standardizované služby** s pozitivním dopadem na rozcházející se rodiče a zejména jejich děti.

V Praze dne 31. 3. 2023

---

2) Rozvodovost v ČR je dlouhodobě 45–50% a nejčastěji s dětmi předškolního věku (výzkum Aperio). Výzkum Českého statistického úřadu – rozvodovost

Signatáři:

Jaklová Halka, APERIO – Společnost pro zdravé rodičovství, z.s., halka.jaklova@aperio.cz

Talpa Lukáš, Liga otevřených mužů, z.s., lukas.talpa@ilom.cz

Nováková Markéta, Cochem.cz, z.s., marketa.novakova@cochem.cz

Barešová Eva, zapsaná mediátorka, eva@mediace-baresova.cz

Cirbusová Martina, Mediační a edukační centrum - CSS Brno, cirbusova@cssbrno.cz

Chochulová Anna, vedoucí OSPOD Praha 10, anna.chochulova@praha10.cz

Vránová Tereza, Jak Dál? z.s., vranova@jakdal.eu

Jůzová Kotalová Kristýna, Ministerstvo práce a sociálních věcí,
kristyna.juzova.kotalova@email.cz

Kopalová Michaela, Manofi, s.r.o., misa.kopalova@manofi.cz

Kubičíková Dagmar, PKSPOD, vedoucí OSPOD Praha 8, dagmar.kubicikova@praha8.cz

Lipová Dana, Nadace Sirius, dana.lipova@opssirius.cz

Mikulková Milena, ESPEDIENTE, z.s., mikulkova@espediente.cz

Nebesová Petra, CSS Praha, petra.nebesova@csspraha.cz

Poláková Pavla, CPP, p.o., polakova@cepp.cz

Smetanková Pavla, advokátka, aksmetankova@seznam.cz

Uhlíková Šárka, Arkáda - sociálně psychologické centrum, z.ú.,
uhlikova@arkada-pisek.cz

Válek Petr, SPONDEA, z.ú., valek@spondea.cz

Zapletalová Kolářková Jana, Justiční akademie, jzapletalova@jacz.cz

Policy paper vznikl v rámci síťovací platformy odborníků při projektu „Rozchodem rodina nekončí: Inovace služeb pro rozcházející se rodiče“ financovaném z ESF ČR, OPZ.

Příloha č. 1

k policy paperu na téma Potřeba edukace rodičů při rozvodu/rozchodu

---

JEDNOTNÉ PRINCIPY EDUKACE

Všichni odborníci (OSPOD, soudci, zástupci pomáhajících profesí, advokáti aj.), kteří se setkávají s rodiči v situaci rozpadu jejich vztahu, ovlivňují svým působením přístup rodičů k řešení jejich vzájemného konfliktu a jejich postoj k potřebám dítěte.

Tato hodnotová, na důkazech založená východiska, vedou rodiče k zachování jejich rodičovské odpovědnosti:

JEDNOTNÉ PRINCIPY

- Pomoc dítěti spočívá především v pomoci jeho rodičům.
- Naprostá většina rodičů je schopná pečovat o své dítě.
- Rozhodnutí o budoucím uspořádání života po rozpadu rodiny patří do rukou rodičů. Je to jejich odpovědnost.
- Základní potřebou dítěte je mít a rozvíjet vztahy s oběma rodiči. Zpravidla je naplní takové uspořádání poměrů, při kterém jsou do života dítěte ekvivalentním způsobem zapojeni oba rodiče.
- Negativní dopad na zdraví a vývoj dítěte má délka a intenzita rodičovského konfliktu, nikoliv jednotlivé formy péče rodičů o dítě po rozvodu/rozchodu.
- Děti rozpad rodiny lépe zvládnou, když ho zvládnou jejich rodiče.

JAK SE ODRÁŽÍ DODRŽOVÁNÍ PRINCIPŮ ZE STRANY PROFESIONÁLŮ V PRAXI

- Respekt k situaci rodičů (k jejich rozhodnutí) i k roli obou rodičů v životě dítěte.
- Důvěra (zvládnou se domluvit).
- Vedení rodičů k odpovědnosti.
- Neutrální postoj profesionála ve vztahu k formám péče.
- Absence předsudečného jednání vůči matkám/otcům (neopodstatněné zpochybňování rodičovských kompetencí zejm. otců).

Nepromítat do řešení situace svůj hodnotový systém nebo vlastní životní zkušenosti je pro všechny tyto profesionály jejich úkolem a současně velkou výzvou.

Výše uvedené principy:

- vyplývají ze 3. rodinněprávního symposia Justiční akademie na téma Střídavá péče³,
- jsou založené na „evidence-based přístupu“,
- by měly být závazné pro všechny poskytovatele, pro všechny formy edukace.

Efektivní aplikace těchto principů je dále podmíněna odborností poskytovatele edukace a jasně vymezeným obsahem a rozsahem.

Příloha č. 2

k policy paperu na téma Potřebnost edukace rodičů při rozvodu/rozchodu

---

ZÁKLADNÍ EDUKACE

- Povinná pro všechny rodiče, kteří se obrátili na soud
- Hrazená státem
- Poskytovaná před prvním soudním jednáním
- Jednostranné předání informací rodičům
- Časový rozsah max. 1–1,5 hod.
- Forma přednášky / frontální výuky

CÍL

Ve vztahu k rodičům:

- informovanost rodičů,
- lepší orientace v jejich životní situaci ve vztahu k dětem,
- snížení negativních dopadů rozpadu vztahu rodičů,
- posílení rodičovských kompetencí a odpovědnosti.

Ve vztahu ke státu:

- snížení nákladů států na soudní řízení,
- naplňování pozitivního závazku státu vůči rodičům,
- omezení ingerence státu do rodiny.

MOŽNÉ FORMY

- On-line
- E-learning
- Skupinová prezenční edukace (seminář)
- Individuální prezenční edukace rodičů (jeden rodičovský pár)

OBSAH

- Potřeby dětí (vnímání jejich situace, potřeb a prožívání)
- Základní pravidla pro fungující rodičovství po rozvodu/rozchodu
- Informace o službách pro rodiče v situaci rozpadu vztahu
- Právní minimum (rodičovská odpovědnost, formy péče, výživné)
- Pravidla vzájemné komunikace
- Fáze rozchodu/rozvodu
- Rodičovský plán

Příloha č. 3

k policy paperu na téma Potřebnost edukace rodičů při rozvodu/rozchodu

---

PORADENSKÁ EDUKACE

- Pro rodiče, kteří se sami nedokáží dohodnout.
- Poskytována vždy individuálně, jednomu rodičovskému páru.
- Rozsah: 3–4 setkání á 1,5 hod. (poté evaluace, zda má smysl pokračovat nebo je žádoucí soudní rozhodnutí).
- V režimu dobrovolnosti a/nebo důrazného doporučení nebo nařízení soudem a/nebo OSPOD.
- Pracuje se na odstranění sporu / rodičovského konfliktu.
- Motivace ke změně postoje rodičů a ochoty domluvit se – skrze potřeby dítěte.

CÍL = fungující rodičovská spolupráce – porozvodové rodičovství

OBSAH

Témata základní a navazující edukace se prolínají. Některá témata se mohou opakovat. Důležité je zacílení na individuální situaci rodiny.

- Rodičovská odpovědnost
- Potřeby a prožívání dítěte
- Formy péče po rozvodu
- Rodičovský plán
- Zatímní dohody a jejich význam
- Informování dítěte o situaci
- Možnosti další spolupráce s odborníky

MOŽNÉ VÝSTUPY

- Dohoda rodičů
- Částečná dohoda
- **Zpráva soudu od poskytovatele poradenské edukace zaměřená především na:**
  - spolupráci rodičů,
  - ochotu měnit své postoje v zájmu dítěte, domluvat se,
  - uzavírání a dodržování zatímních dohod,
  - respektování druhého rodiče v jeho rodičovské roli,
  - oddělování rodičovství od partnerského konfliktu.

Příloha č. 4

k policy paperu na téma Potřebnost edukace rodičů při rozvodu/rozchodu

---

PODPŮRNÉ PROGRAMY PRO RODINY

- Pro rodiče v různých fázích rozpadu vztahu
- Možnost zapojení celého rodinného systému včetně dětí
- Dobrovolné
- Ideálně podporované státem

CÍL

Podpora rozcházejících se rodičů směrem k (budoucímu) respektujícímu rodičovství.

Rodiče budou:

- komunikovat respektujícím způsobem s druhým rodičem (i o druhém rodiči),
- znát a respektovat potřeby dítěte (dobrá komunikace, informovanost),
- posílení ve vlastním sebevědomí i integritě s respektem k rodinnému celku,
- informování o procesu rozvodu/rozchodu vč. nástrojů pro jeho zvládnutí (formy péče, rodičovský plán),
- připraveni hledat společná smírná řešení v zájmu dítěte,
- znát zdroje podpory.

Podpora dětí pro lepší zpracování změn spojených s rozpadem vztahu rodičů:

- bezpečné prostředí pro sdílení,
- orientace dítěte v situaci rozvodu/rozchodu jeho rodičů a jeho právech,
- orientace ve vlastních potřebách a emocích a jejich vyjádření,
- podpora v komunikaci s rodiči,
- podpora v pochopení a přijetí změn a adaptace na ně.

FORMY

- Ucelený dlouhodobý program
- Paralelní podpůrný program pro děti
- Skupinová i individuální
- Možné doplňkové služby – mediace, právní a psychologické poradenství
- Možnosti využívání nástrojů:
  - prezenční,
  - on-line,
  - e-learning.

VYUŽÍVANÉ METODY

- Frontální předávání informací
- Zkušenostní učení (zážitková pedagogika)
- Sdílení dobré praxe mezi rodiči
- Práce s kazuistikami